

Gemeente, corporatie, netwerkbeheerder en bewoners op verkenningstocht

Hoe maak je een wijk aardgasvrij?

In een Woerdense wijk met een mix van sociale huur en particulier eigendom gaan alle 910 woningen van het gas af. Een complex proces dat samenwerking en veel overleg vergt. Gemeente, netbeheerder en woningcorporatie vertellen hoe ze dat samen met huurders en de bewonerseigenaren aanpakken.

In de bodem onder Woerden ligt een kleine aardgasveld. Het is nog niet tot exploitatie gekomen, maar dat is zeker niet uitgesloten. Kleinere aardgasvelden blijken interessant nu het in Groningen op een eind loopt. Dit gegeven heeft voor een belangrijk deel het inzicht bij de Utrechtse gemeente bepaald, dat het tijdperk van de fossiele brandstoffen definitief voorbij is en dat je voor warm tapwater en verwarming andere energiebronnen moet aanspreken. Natuurlijk spelen het klimaatakkoord van Parijs en het gevoel dat je daarmee op lokaal niveau aan de slag moet ook een rol. Alles bij elkaar genomen heeft de gemeenteraad in 2014 het besluit genomen, dat de stad in 2030 energie-neutraal moet zijn. Bovendien tekende Woerden verleden jaar samen met dertig andere gemeenten een Green Deal. Deze betreft de ontkoppeling van het aardgasnet in een gehele Woerdense wijk, vertelt Francis van Zandbrink, programmaleider energietransitie in de gemeente Woerden. Voor het project heeft de VNG subsidie toegekend. Want, is de gedachte: alle gemeenten kunnen leren van deze verkenning naar alternatieven voor aardgas.

SELECTIE VAN WIJK

Een wijk compleet gasvrij maken, dat kan de gemeente niet alleen. Daar heb je andere partijen voor nodig. Die partijen zijn in dit geval Stedin, de netbeheerder voor gas en elektriciteit in onder meer de provincie Utrecht, en GroenWest, de enige woningcorporatie met bezit in Woerden. Beide partijen herkennen de noodzaak van verandering en onderschreven in een gezamenlijk statement de ambitie dat ervóór 2030 in Woerden een aardgasvrije

wijk zal zijn. Gezamenlijk is gezocht naar een geschikte wijk. Het Schilderskwartier kwam als meest geëigend uit de bus.

Rinco Bakker, Gebiedsregisseur energietransitie bij Stedin: "Het Schilderskwartier is een wijk waar we voor 2030 het gasnet voor een groot deel moeten vernieuwen. Gasleidingen schrijven wij af over een periode van veertig jaar. In Nederland hebben we afgesproken dat we in 2050 onze woningen niet meer met aardgas verwarmen, dus nieuwe gasbuizen krijgen we nu al niet meer afgeschreven. Met de keuze voor *all-electric* willen we voorkomen dat er onnodig maatschappelijk kapitaal vernietigd wordt."

Egbert Kunst is manager vastgoed onderhoud bij woningcorporatie GroenWest. Hij vertegenwoordigt de corporatie in het overleg. "Aan de woningen in het Schilderskwartier is sinds de bouw in de jaren zestig weinig gedaan om de energieprestatie te verbeteren. Ons bezit in de wijk staat al enige tijd op onze grootonderhoudsplanning. We hebben inmiddels 39 woningen in de wijk met toestemming van de bewoners naar nul-op-de-meter gebracht. Ze zijn ontkoppeld van het gasnet, uitgerust met een luchtwarmtepomp, heel goed geïsoleerd en hebben zonnepanelen op het dak gekregen. Tijdens de renovatie konden de mensen gewoon in hun woningen blijven. Zo breng je praktijkervaring in de wijk. Andere bewoners die twifelen en misschien wat terughoudend zijn kunnen bij hun buurman eens informeren wat het betekent om geen gasketel meer in huis te hebben." ►

KLANKBORDGROEP

De gemeente vervult overigens de regierol, ook in de communicatie naar de bewoners. Zodra bekend was om welke wijk het zou gaan, heeft de gemeente een informatieavond belegd en de bewoners direct betrokken bij de plannen. Op initiatief van de aanwezige bewoners is er toen een klankbordgroep in het leven geroepen.

Van Zandbrink: “Dat biedt ons de gelegenheid om direct te reageren op de vele vragen van de wijkbewoners. Ze willen natuurlijk weten wat het voor hen betekent en wie er betaalt. Het moet – dat is duidelijk – een woonlastenneutrale operatie worden. We hebben berekend dat in de meest voor de hand liggende optie – een *all-electric*-oplossing – de energielasten in principe lager zullen zijn dan nu met een gasaansluiting. We zeggen er dan ook bij, dat bewonersgedrag invloed heeft op het verbruik. Natuurlijk zullen we samen met de partners de overgang naar een nieuwe installatie heel goed begeleiden.”

LAGERE KOSTEN, MINDER CO₂

De kosten- en haalbaarheidsberekeningen zijn uitgevoerd door Stedin. Zij hebben hiervoor een analysemethodiek ontwikkeld. Bakker: “We hebben ook nog gekeken naar andere opties, zoals stads- of netwerkverwarming, maar die scoren qua kosten en CO₂-belasting allemaal minder dan *all-electric*.”

Van Zandbrink: “*All-electric* is nu de denkrichting. Daarbinnen zijn nog allerlei varianten voorstelbaar. De bewoners kunnen daaruit hun keuzes maken. Het is en blijft een proces van aftasten en onderzoeken; een zoektocht die we

gezamenlijk maken met als uiteindelijk doel een aardgasvrij Schilderskwartier.”

VERZWARING ELEKTRISCH NETWERK

De overgang van gasaansluiting naar een systeem dat volledig elektrisch wordt aangedreven kan ook gevolgen hebben voor de infrastructuur van de bekabeling. Bakker: “Niet alleen de stroomvraag neemt toe maar wij verwachten ook dat er veel zonnepanelen gaan komen die terugleveren aan het net. Bovendien anticiperen we op meer oplaadpunten voor elektrische auto's te zijner tijd. Daar moet het netwerk op berekend zijn. Het is zeker niet uit te sluiten dat de netwerkkabels zwaarder moeten worden uitgevoerd en dat er extra transformatorlocaties in de wijk nodig zijn.”

CONSORTIUM

Eind dit jaar verwacht Van Zandbrink dat er een uitvoerbaar en betaalbaar alternatief voor de gasaansluiting op tafel ligt, waarover de gemeenteraad dan een besluit kan nemen. “Dan kunnen we aan de slag. Voor die tijd is er nog wel wat werk te verzetten. Met name wat betreft de financiering en de uitvoering. Je zou kunnen denken aan een consortiumachtige constructie, waarvoor banken, eventueel verzekeraars, aannemers en installateurs uitgenodigd worden. Hoe en in welke vorm de gemeente daarbij betrokken blijft, is eveneens deel van het leerproces. Je moet niet vergeten dat het aardgasvrij maken van een complete wijk nieuw is. Er zijn geen voorbeelden. De beste weg naar het doel is het resultaat van een zoekproces dat we samen met onze partners in de stuurgroep doorlopen.” ■

Van Zandbrink:
“All-electric is nu de denkrichting. Het blijft een proces van aftasten; een gezamenlijke zoektocht met als doel een aardgasvrij Schilderskwartier”

GREEN DEAL

Green Deals zijn afspraken tussen de Rijksoverheid en andere partijen. Die andere partijen zijn bedrijven, maatschappelijke organisaties en andere overheden. De Green Deal helpt om duurzame plannen uit te voeren. Bijvoorbeeld voor energie, klimaat, water, grondstoffen, biodiversiteit, mobiliteit, *biobased economy*, bouw en voedsel. In een Green Deal probeert de overheid knelpunten weg te nemen bij duurzame plannen. Dat kan de overheid op verschillende manieren doen:

- Door wet- en regelgeving aan te passen, bijvoorbeeld om de administratieve lasten voor bedrijven terug te dringen.
- Door op te treden als bemiddelaar. Bijvoorbeeld om organisaties bij elkaar te brengen of onderhandelingen vlot te trekken.
- Door bedrijven te helpen om nieuwe markten voor duurzame technologie te ontginnen. Bijvoorbeeld om buitenlandse markten te betreden ('groene handelsmissies').